

I.

Zpráva o situaci v oblasti migrace ke dni 31. května 2017

Tento materiál byl vytvořen Ministerstvem vnitra v rámci plnění usnesení vlády ze dne 19. dubna 2017 č. 294, kterým se mění usnesení ze dne 29. července 2015 č. 621, o Strategii migrační politiky České republiky a Komunikační strategii České republiky k migraci, ve znění usnesení vlády ze dne 12. října 2015 č. 824 a usnesení vlády ze dne 24. srpna 2016 č. 735. Členům vlády je zpráva předkládána každých 30 dní a poskytuje jim aktuální informace vztahující se k období uplynulému od předložení poslední zprávy.

1. Situace v České republice

Pokračující migrační vlna se i v květnu 2017 vyhýbá České republice, na jejímž území jsou ve spojitosti s migrační krizí zjišťováni pouze jedinci či malé skupiny migrantů.

V období od 1. do 31. května 2017 bylo v České republice evidováno celkem 140 žádostí o mezinárodní ochranu. Nejvíce žádostí o mezinárodní ochranu podali státní příslušníci **Ukrajiny**, konkrétně **41 žádostí**. Dalšími v pořadí byli žadatelé z **Ázerbájdžánu (18), Gruzie (16), Sýrie (13), Arménie (12) a Vietnamu (8)**.

V rámci tranzitní nelegální migrace bylo od počátku posílených opatření vyhlášených dne 17. června 2015 do konce sledovaného období zjištěno **3 870 osob**. V období od 1. do 31. května 2017 bylo zjištěno **11 případů tranzitní nelegální migrace**. Mezi zjištěné jedince patřili občané **Afghánistánu (4), Alžírsko (1), Čadu (1), Gruzie (1), Iráku (1), Pákistánu (1), Ruska (1) a Súdánu (1)**. K 9 zjištěním došlo v Jihomoravském kraji, k 1 v kraji Středočeském a k 1 v kraji Ústeckém. Ve sledovaném období byla mezi příchozími zjištěna 1 žena a 2 děti do 15 let. Cílem 8 zjištěných osob bylo Německo, 1 osoba cestovala do Francie, 1 do Rakouska a 1 do Velké Británie.

V zařízeních pro zajištění cizinců pobývalo k 31. květnu 2017 celkem 77 osob. V ZZC Bělá Jezová bylo k tomuto datu zajištěno 15 osob, v ZZC Vyšní Lhoty 6 osob a v ZZC Balková 56 osob. Mezi hlavní zajištěné státní příslušnosti v českých ZZC momentálně patří **občané Ukrajiny (44), Nigérie (6), Vietnamu (6) a Moldavska (4)**. V současné době se v českých ZZC nachází 13 žen (ZZC Bělá Jezová).

2. Situace v Evropské unii

Řecko a vývoj na západo-balkánské migrační trase

Od začátku roku do 31. května 2017 byl zaznamenán příchod celkem 7 424 osob (statistika IOM). Situaci na západo-balkánské trase se díky jednotlivým opatřením přijatým v prvních měsících roku 2016 podařilo stabilizovat a z velké části tak zamezit nekontrolovanému pohybu migrantů podél této trasy dále do EU. Klíčovou úlohu sehrálo **společné prohlášení členů Evropské rady a tureckého premiéra z 18. března 2016**, ale také faktické omezení průchodnosti trasy (zejména díky uzavření hranice mezi Řeckem a Makedonií).

Prohlášení EU-Turecko se nadále těší obecné podpoře členských států a plní svůj účel. Situaci lze však považovat za potenciálně kritickou, zejména s přihlédnutím na několik křehkých faktorů, technického i politického rázu – zhoršení bilaterálních vztahů Turecka a několika členských států EU (zejména Německa a Nizozemska); zintenzivnění tlaku Evropského parlamentu na suspendování prohlášení (vydaný posudek poslanců politických skupin Greens/EFA, S&D, GUE/NGL a ALDE); celková protievropská rétorika tureckých ústavních činitelů či výsledek ústavního referenda z 16. dubna, po kterém se prezident Erdogan dokonce vyslovil pro přehodnocení prohlášení EU-Turecko a vztahů s EU celkově. Co se týče technických překážek, problematické a neefektivní i nadále zůstává zejména navracení osob z Egejských ostrovů – k 31. květnu 2017 bylo **navráceno pouhých 1 171 osob** (z toho pouze 190 Syřanů). Společné prohlášení přitom předpokládá, že EU z Turecka

přesídli jednoho Syřana za jednoho vráceného Syřana, který přicestoval nelegálně na Egejské ostrovy (k 31. květnu 2017 bylo **přesídleno do EU už celkem 6 031 syrských uprchlíků** - nejvíce do Německa (2 270) a Nizozemska (1 312)). K přesídlování členské státy využívají primárně své dosud nesplněné závazky, jež učinily 20. července 2015 (aktuálně zbývá přesídlit do EU na základě tohoto schématu cca 6 300 uprchlíků, pro ČR je to 348 osob), případně nevyužitou relokační kvótu – 54 000 osob (pro ČR se jedná o 1 281 osob).

Neefektivita návratů je způsobena především povinnostmi vyplývající z evropského azylového *acquis* posoudit žádost o azyl všech osob, které o ni na řeckých ostrovech požádají. Žadatele tak nelze vrátit zpět až do konečného vyřízení jejich žádosti (včetně odvolání). Drtivá většina osob vrácených do Turecka se tak rekrutuje z kategorie osob, které v Řecku o azyl nepožádaly, resp. z osob, které dobrovolně požádaly o návrat. Naopak majorita osob přibývajících na Egejské ostrovy o azyl požádala a není proto možné je proti jejich vůli vrátit až do konečného (druhoinstančního) rozhodnutí o jejich žádosti.

Z celkového příslibu 3 mld. EUR již Evropská komise v rámci **nástroje pro uprchlíky v Turecku** alokovala 2.2 mld. EUR pro období 2016-2017 (celkem bylo odsouhlaseno 46 projektů v hodnotě přes 1.5 mil EUR; do současné doby bylo vyplaceno okolo 777 mil. EUR).

Uzavření západo-balkánské trasy, neefektivita navracení migrantů a pomalé provádění relokací **vytváří trvalý tlak na Řecko**, které dle statistik na svém území hostí přes 62 000 migrantů. Situace je kritická především na řeckých ostrovech, kde k **31. květnu 2017 pobývalo 14 003 osob při kapacitě pouhých 8 500 míst**. V návaznosti na zimní měsíce sice řecké úřady přijaly určitá opatření s cílem posílit infrastrukturu a rozšířit jednotlivá zařízení, avšak celková kapacita je stále nedostatečná a problematická bezpečnostní situace i nadále přetrvává. Situaci výrazněji nepřispívají ani řeckými úřady autorizované přesuny žadatelů o azyl a uprchlíků z ostrovů na pevninu.

V důsledku uzavření řecko-makedonské hranice a prohlášení EU-Turecko došlo též **ke zvýšenému migračnímu tlaku na hranici Turecka s Bulharskem**, kterému je pod hlavičkou Frontex/EBCG poskytována posílená pomoc při dohledu nad státními hranicemi. Migračním tlakem je též vysoce zasaženo **Srbsko**, jehož malá národní administrativa velice těžko čelí náporu migrantů na svém území – dle oficiálních čísel okolo 8 000 osob, kdy na 1 000 – 1 200 migrantů pobývá mimo oficiální ubytovací zařízení v centru Bělehradu – kteří díky posíleným opatřením na hranicích s Maďarskem a Chorvatskem nemají možnost pokračovat dále na sever do členských států EU. Evropská komise se zemí v současné době vyjednává dohodu o asistenci agentury Frontex/EBCG při ochraně státních hranic. Situace v **Makedonii** zůstává i nadále stabilní. Další alternativní trasy pro migraci přes **Albánii** jsou (zejména díky špatné přístupnosti) využívány spíše sporadicky.

Na základě prosincového doporučení Evropské komise došlo dne 15. března 2017 k návratu Řecka do dublinského systému, který země opustila v roce 2011 kvůli systematickým nedostatkům ve svém azylovém systému. Opatření lze aplikovat pouze na nové případy.

Itálie a vývoj na centrální středomořské trase

Zatímco rok 2016 se na východní středomořské trase nesl v duchu mohutného poklesu příchodů, **situaci na centrální středomořské trase** (s Itálií jako vstupním

bodem) se vyřešit stále nepodařilo. Trasa tak zůstává nadále velice aktivní, kdy čísla za prvních pět měsíců roku 2017 jsou zhruba o 35 % vyšší než za stejné období roku 2016 – **celkově byl k 31. květnu zaznamenán příchod 60 200 osob** (statistika italského ministerstva vnitra). Smíšené migrační toky jsou na této trase složeny jinak než v případě východo-středomořské trasy - drtivá většina migrantů, kteří podají žádost o mezinárodní ochranu, nespĺňuje podmínky pro její udělení.¹ Jedním z hlavních důvodů zvýšené míry zneužívání této trasy k nelegální migraci do EU jsou patrně posílené námořní operace (*search and rescue*) nevládních organizací u severoafrického pobřeží, které motivují převaděče vysílat na moře více migrantů, protože existuje záruka jejich záchranu a převozu na evropskou pevninu, konkrétně do Itálie. Motivací též zůstává **neschopnost EU a jejích členských států vracet do zemí původu (nebo tranzitu) nelegální migranty**.² Žádost o azyl tak nelegálním migrantům slouží, ať už do EU vstoupí s jakoukoliv motivací, k (přinejmenším dočasně) legalizaci jejich pobytu na území EU/Schengenu.

S ohledem na vytíženost centrální středomořské trasy se pozornost postupně stáčí ke snahám řešit situaci v tranzitních severoafrických státech. To se týká zejména Libye, odkud dochází k drtivé většině všech vyplutí. Italský premiér Gentolini na počátku února podepsal se svým libyjským protějškem Sarrádžem **memorandum o porozumění v oblasti boje proti nelegální migraci, obchodování s lidmi a převaděčství**, kde se obě strany zavázaly k posílení spolupráce při kontrole námořních hranic (provádění této dohody bylo však dočasně suspendováno Tripolským odvolacím soudem), a dochází též ke snahám vlády hlouběji spolupracovat s kmeny na jihu země. Okamžitým unijním opatřením se poté stala **tzv. Maltské deklarace**, jakožto výsledek neformálního summitu Evropské rady z února 2017, ve které lídři EU28 představili vodítka pro další práci a načrtli prioritní akce ve vztahu k Libyi: posílení podpory libyjské národní pobřežní strážce; vytvoření dalšího úsilí na rozbití operačního modelu převaděčů; podpora místních komunit v Libyi; opatření ke zlepšení přijímacích kapacit a podmínek pro migranty v Libyi; podpora IOM v oblasti asistovaných dobrovolných návratů; pomoc při snižování tlaku, jemuž jsou vystaveny libyjské pozemní hranice; prohloubení dialogu a spolupráce v oblasti migrace se všemi sousedními zeměmi; apod. MT PRES, ve spolupráci s Komisí a Evropskou akcí pro vnější činnost, již v návaznosti představilo implementační plán konkrétních opatření, které jsou postupně prováděny v praxi – např. dokončení prvních školení příslušníků libyjské pobřežní strážce, provádění programu dobrovolných návratů ve spolupráci s IOM či alokace finančních prostředků pro další akce.

Jednotlivá dílčí opatření k řešení situace v centrálním Středomoří vycházející z Evropského programu pro migraci (květen 2015) podpořeného Vallettským summitem k migraci (listopad 2015) jsou prosazována též prostřednictvím **tzv. Partnerského rámce se třetími zeměmi** (červen 2016), který předpokládá posílenou spolupráci s relevantními třetími zeměmi, kdy právě otázka migrace je vymezena jako ústřední téma dialogu. Evropská služba pro vnější činnost ve spolupráci s Komisí a za přispění členských států v současné době provádí **tzv. kompakty s pěti prioritními zeměmi** (Niger, Nigérie, Mali, Senegal, Etiopie).

---

¹ Hlavní národnosti představují občané Nigérie, Bangladéše, Guiney, Pobřeží Slonoviny a Gambie.

² Evropská komise na začátku března 2017 vydala revidovaný akční plán k návratům, kde vyzývá k potřebnému zefektivnění návratové politiky, a doporučení k efektivnější realizaci návratů implementací směrnice 2008/115/ES. Celková míra realizovaných návratů oproti vydaným rozhodnutím v EU je velmi nízká – po odečtení realizovaných návratů do západo-balkánských států se pohybuje na 27 %.

Evropská komise doposud představila tři hodnotící zprávy tohoto snažení, ve kterých lze identifikovat pouze omezené výsledky, zejména ve vztahu k posílení spolupráce třetích zemí na návratech. Vydání další hodnotící zprávy je naplánováno na výročí jednoho roku od vydání sdělení, tj. na červen 2017, kdy by mělo dojít ke kritickému zhodnocení dosažených výsledků, které budou sloužit jako základ pro další diskusi o budoucím směřování této formy spolupráce.

Španělsko a vývoj na západní středomořské trase

V měsíci květnu byl zaznamenán rekordní počet nelegálních migrantů, kteří připlulido Španělska po západní středomořské trase. Celkem se jednalo o 1 804 osob, tzn. více než za předchozí 4 měsíce roku 2017 dohromady.

Od 1. ledna do 31. května 2017 přicestovalo nelegálně do Španělska přes Středozevní moře celkem 3 314 migrantů, což je **o 212 % více, než ve stejném období loňského roku** (1 063 nelegálních příjezdů). Dalších 2 399 osob se dostalo do Španělska nelegálně přes jeho africké enklávy Ceuta a Mellilu. V reakci na tyto stoupající stavy se španělské odpovědné orgány rozhodly rozšířit kapacity přijímacích středisek v obou enklávách.

Snahy o reformu společného systému/Legislativní návrhy

S cílem **reformovat** (dle Evropské komise aktuálně nefunkční) **společný evropský azylový systém** (SEAS) vydala Komise dne 4. května 2016 návrhy novely dublinského nařízení, nařízení k databázi EURODAC a návrh nařízení posilujícího mandát Evropského podpůrného azylového úřadu (EASO). Následně v červenci Komise představila, tzv. druhý azylový balíček, kde mj. navrhla legislativu ustavující společný rámec EU pro přesídlování a představila tři legislativní návrhy, které mají posílit integraci azylových pravidel. Komise navrhla nahradit směrnici o azylovém řízení a kvalifikační směrnici nařízeními. Dále hodlá provést revizi směrnice o podmínkách přijímání žadatelů o azyl. Všechny legislativní návrhy jsou v této době diskutovány na pracovních skupinách Rady.

Návrh revize **obsahuje pro řadu ČS problematické aspekty, mj. mechanismy, které předpokládají povinné přerozdělování migrantů.** Ve snaze najít konsensus napříč členskými státy na podobě nového systému již SK PRES představilo návrh na vytvoření tzv. flexibilní solidarity, která je nyní dále rozpracovávána MT PRES. Názorový rozkol však stále přetrvává. Kontroverzi také vyvolávají **návrhy na posílení kompetencí EU na úkor členských států.**

Součástí reformovaného systému mají být také opatření týkající se ochrany vnějších hranic EU. Schválený nový mandát **Evropské pohraniční a pobřežní stráže** (*European Border and Coast Guard* - EBCG), který se postupně daří implementovat v praxi (vytvoření týmu rychlého nasazení složeného z 1 500 osob, operabilita návratových týmů, apod.), by měl dále doplnit v současné době projednávaný **systém vstupu a výstupu** (dne 3. března 2017 se MT PRES podařilo získat mandát k zahájení vyjednávání s Evropským parlamentem), **systém EU pro cestovní informace a povolení (ETIAS)** a v prosinci představený návrh reformy **Schengenského informačního systému (SIS)**. Důležitým aspektem ochrany vnějších hranic by se též měla stát revize **Schengenského hraničního kodexu (SBC)**. Aplikace nově schválené novely kodexu (od 7. dubna) zavazuje všechny státy k systematickým kontrolám na

vnějších schengenských hranicích, a to včetně občanů EU (v případě výrazného ohrožení plynulosti dopravy, budou moci země provádět jen cílené kontroly).

Kontroly na vnitřních schengenských hranicích

Členské země EU odsouhlasily 11. května prodloužení dočasné ochrany na některých úsecích vnitřních hranicí schengenského prostoru o dalšího půl roku, až do 11. listopadu 2017. Přijaly tak příslušný návrh Evropské komise, který se týká Německa, Rakouska, Švédska, Dánska a přidruženého Norska, které zavedly kontroly kvůli současné migrační krizi a bez nynějšího rozhodnutí by s nimi musely přestat.

3. Relokace a přesídlování

S ohledem na zhoršení bezpečnostní situace v EU a na celkovou dysfunkčnost relokačního systému, rozhodla vláda ČR dne 5. června 2017 o pozastavení přesídlovacího a relokačního programu.

3. 1. Přesídlování

V červenci 2015 se ČR dobrovolně zapojila do Evropského přesídlovacího schématu. Do výše uvedeného závazku byly **započítány 4 rodiny nemocných syrských dětí** (celkem 20 osob) přesídlené z Jordánska v rámci **přesídlovacího programu**, který vláda schválila v lednu 2015, a **32 osob přesídlených z Libanonu v rámci přesídlovacího programu Nadačního fondu Generace 21**. V rámci tohoto programu bylo humanitárně přijato celkem 89 osob, ale jen 32 z nich bylo přesídleno ze třetích zemí. **Celkem ČR v rámci svého dobrovolného závazku vycházejícího z Evropského přesídlovacího schématu přesídlila 52 osob.**

3.2. Relokace v rámci dočasných opatření ve prospěch Itálie a Řecka

Evropská komise postupně zvyšuje nátlak na větší zapojení členských států (převážně Rakousko a státy Visegradské čtyřky) do relokování a důrazněji upozorňuje na právní kroky, které by mohla proti členským státům neplnícím relokační rozhodnutí ze září 2015 uplatnit.

Implementace relokací jak z Itálie, tak z Řecka ve všech směrech stále vážne a samotná realizace je velmi pomalá. **K 28. květnu 2017 bylo celkově relokováno 19 789 osob z Řecka a Itálie**, což představuje zhruba 12,3 % úspěšnost v naplnění celkové relokační kvóty 106 000 osob. **Z Řecka** bylo ke dni 28. května 2017 relokováno celkem **13 600 osob**. V období od 1. 5. do 28. 5. 2017 došlo k relokaci 1 110 osob, z toho 520 do Německa, 116 do Norska, 106 do Portugalska, 97 do Švýcarska, 84 do Nizozemska, 78 do Finska, 72 do Belgie, 12 do Chorvatska, 11 do Bulharska, 8 do Estonska a 6 do Slovinska. **Z Itálie** bylo ke dni 28. května 2017 relokováno celkem **6 189 osob**. V období od 1. 5. - 28. 5. 2017 došlo k relokaci 772 osob, a to 485 do Německa, 131 do Norska, 51 do Finska, 40 do Lucemburska, 26 do Švýcarska, 24 na Kypr, 9 do Litvy, 9 do Chorvatska a 1 do Nizozemska.

ČR by měla dle svých dobrovolných a povinných závazků vycházejících ze dvou Rozhodnutí Rady EU ze září 2015 **relokovat celkem 2 691 osob** z Řecka a Itálie. **Na své území přijala 12 Syřanů z Řecka.**

V Itálii v poslední době lze zaznamenat mezi nově přípluvšími osobami významný pokles cizinců oprávněných účastnit se relokačního programu. Způsobilé osoby k relokaaci jsou státní příslušníci Burundi, Eritrey, Malediv, Ománu, Kataru, Sýrie a Jemenu, zatímco mezi nově příchozími migranty převažují občané Nigérie, Bangladéše, Guiney, Pobřeží slonoviny, Senegalu, a Gambie. V Itálii je v současné době přibližně 4 300 Eritrejců, kteří projevíli zájem o relokační program. V Řecku se poté nachází přibližně 12 400 osob, převážně Syřanů, které se kvalifikují pro relokaaci. Do 26. září 2017, což je lhůtou pro způsobilost osob k relokaaci dle Rozhodnutí Rady EU ze dne 22. září 2015, **není tudíž třeba relokovat vytyčený počet 160 000 osob** (popřípadě 106 000 osob), **ale přibližně 16 700 osob, které se na území Řecka a Itálie kvalifikují k relokaaci.**

3.3. Implementace konceptu hotspots v Itálii a Řecku a plány na posílení azylových systémů těchto zemí

Aktuálně jsou v Itálii oficiálně funkční 4 hotspoty (Lampedusa, Pozzallo, Trapani a Taranto); Řecko v současnosti disponuje 5 funkčními hotspoty (Chios, Lesbos, Leros, Samos a Kos).

Účelem hotspotů by mělo být komplexní zajištění procedur ve vztahu k cizincům nelegálně vstupujícím na území EU od registrace až po zahájení příslušných kroků v souvislosti s legalizací či ukončením pobytu, k dnešnímu dni se však nepodařilo zcela aplikovat. V souvislosti s prohlášením EU – TR se významně posílila úloha hotspotů v Řecku – ty nyní slouží jako zajišťovací uzavřená centra, ze kterých by měli být všichni migranti vraceni zpět do Turecka. Zároveň má však každý z těchto cizinců právo požádat o azyl. V případě podání žádosti je následně v rámci hotspotu ověřována přípustnost či oprávněnost žádosti, přičemž délka řízení dosahuje řádu měsíců. Cizincům je povolen pohyb mimo hotspot, avšak po dobu probíhajícího řízení není (až na stanovené výjimky) povoleno opustit území ostrova.

Důležitou roli při implementaci konceptu hotspots v Itálii a Řecku zaujímá Evropský podpurný azylový úřad (EASO), jež poskytuje asistenci zejména ve věci relokačního procesu a implementace prohlášení EU-Turecko. V souvislosti s uvedenými aktivitami EASO mimo jiné zajišťuje vysílání národních expertů za účelem podpory a asistence státním úřadům zemí zasažených migrační krizí. V Itálii se agenda EASO v současnosti jeví jako problematická zejména z důvodu pokračujícího poklesu osob národností oprávněných k relokaaci.

V souvislosti s fungováním hotspotů v Itálii a Řecku, relokaacemi a implementací prohlášení EU-Turecko bylo od roku 2015 nominováno celkem 61 českých expertů a bylo realizováno 63 (28 do Itálie a 35 do Řecka) vyslání za účelem podpory aktivit EASO. **Česká republika je aktuálně šestou nejaktivnější zemí z hlediska vysílání expertů do služeb agentury EASO působící v hotspotech v Itálii a v Řecku. V případě Itálie byla Česká republika v roce 2016 dokonce na prvním místě v počtu vyslaných expertů a třetím místě s ohledem na délku působení.³ Aktuálně působí na žádost EASO 2 experti Ministerstva vnitra v Řecku a 1 expertka v Itálii.**

---

³ Za období 15. 09. 2015 –31. 12. 2016.

4. Integrace a komunikace

4.1. Státní integrační program (SIP)

Existence Státního integračního programu (SIP) pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících s platností od 1. ledna 2016 má právní oporu v § 68 až 70 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Ministerstvo vnitra dne 16. ledna 2017 předložilo vládě nové Usnesení o změně usnesení vlády ze dne 20. listopadu 2015 č. 954, o státním integračním programu pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících. Vláda schválila Usnesení č. 36 ze dne 16. ledna 2017. Ministerstvo vnitra zajistí funkci generálního poskytovatele integračních služeb v roce 2017 a v letech následujících. V roce 2017 poskytne integrační služby Správa uprchlických zařízení ministerstva (SUZ).

V roce 2016 vstoupilo do SIP 510 oprávněných osob, mezi nimiž byli nejvíce zastoupeni státní příslušníci Ukrajiny, Sýrie, Iráku a Kuby. Od 1. 1. 2017 dále podalo žádost do SIP 51 osob s udělenou mezinárodní ochranou.

4.2. Analýza nálad veřejnosti a komunikační aktivity

V souvislosti s aktuální migrační situací probíhá pravidelné informování ve všech oblastech, souvisejících s problematikou migrace. Informační aktivity jsou cíleně zaměřeny na mediální výstupy – TV, rozhlas, noviny, časopisy, propagační materiály.